

DRŽAVNO IZBORNO
POVJERENSTVO
REPUBLIKE HRVATSKE

izbori 2009

PRVI PUTA IMAM PRAVO BIRATI, A ŠTO TO ZAPRAVO ZNAČI?

PRVI PUTA IMAM PRAVO BIRATI, ŠTO TO ZAPRAVO ZNAČI?

U posljednje vrijeme vjerojatno i sami sve češće čujete da se u raznim prigodama spominju izbori. S plakata vam se smiješe lica poznatih i nepoznatih ljudi koji vas pozivaju da glasujete za njih jer su oni kandidati na predstojećim izborima. U televizijskim emisijama sve se češće sučeljavaju osobe koje iznose svoja promišljanja u svezi s pojedinim aktualnim državnim, županijskim, općinskim ili mjesnim pitanjima. Sve je to nagovještaj da će se uskoro održati izbori.

Dajući svoj glas pojedinim kandidacijskim listama odnosno kandidatima, ovisno o vrsti izbora, odlučujemo tko će naše interese zastupati u predstavničkim tijelima i izvršnoj vlasti.

Ove godine i vi ćete prvi put izaći na birališta diljem naše države i prvi put sudjelovati u izborima. Sigurni smo da mnogi od vas znaju što podrazumijevamo pod pojmom izbori, a neki od vas imaju samo određenu predodžbu o tome. Neki misle da znaju, a neke možda izbori uopće ne zanimaju.

Bilo bi dobro da svi točno znate što se krije pod pojmovima izbori i biračko pravo, jer navršivši 18 godina postajete punoljetni i stećete sva prava i obveze koje punoljetnost sa sobom donosi, a između ostalih i biračko pravo.

Što su izbori?

To je postupak kojim građani, stjecanjem punoljetnosti i biračkog prava, glasuju o kandidatima kojima će povjeriti obnašanje vlasti u predstavničkom tijelu ili izvršnoj vlasti za vrijeme trajanja mandata.

Ukoliko se želite ponašati kao odgovorni birači izdvojite malo svog vremena i poslušajte što pojedina kandidacijska lista, odnosno kandidat za pojedinu izvršnu vlast iznosi kao svoj četverogodišnji program koji namjerava ostvariti ukoliko bude izabran. Na temelju tih saznanja na glasačkom listiću zaokružite onoga kandidata za kojega smatrate da će najbolje predstavljati i vaše osobne želje i gledišta, jer samo na taj način možete sudjelovati u kreiranju lokalne vlasti na ovim izborima.

Što je biračko pravo?

To je pravo birati i biti biran, a imaju ga svi punoljetni i poslovno sposobni građani, koji su ujedno i državljani Republike Hrvatske. Ono se javlja u dvostrukoj ulozi – aktivno i pasivno biračko pravo – a to u vašem slučaju konkretno znači da; osim što na izborima imate aktivno pravo birati, imate isto tako i **pasivno pravo da budete birani ukoliko se kandidirate** na izborima.

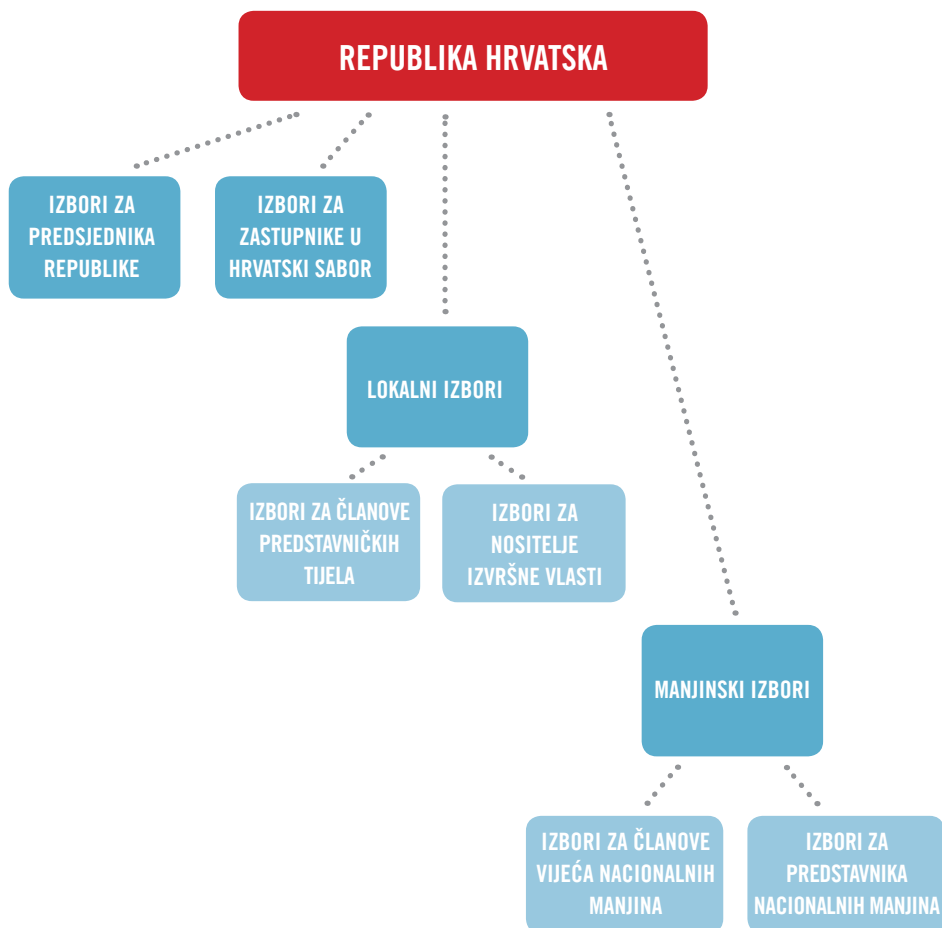
Koje su vrste izbora u Republici Hrvatskoj?

U Republici Hrvatskoj postoji nekoliko vrsta izbora i to:

- za predsjednika države (održavaju se svakih pet godina);
- za zastupnike u Hrvatski sabor (održavaju se svake četvrte godine);
- za članove predstavničkih tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili konkretno – na tim izborima biramo članove općinskih ili gradskih vijeća, županijskih skupština i Gradske skupštine Grada Zagreba;

- za općinske načelnike, gradonačelnike, župane i gradonačelnika Grada Zagreba, dakle, nositelje izvršne vlasti u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave;
- za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave koji se skraćeno nazivaju i “manjinski” izbori (održavaju se svake četvrte godine).

Izbore za članove predstavničkih tijela i nositelje izvršne vlasti nazivamo još i “lokalnim” izborima i oni se također održavaju svake četvrte godine.

Tko raspisuje izbore u Republici Hrvatskoj?

Izbore za predsjednika Republike Hrvatske raspisuje Vlada Republike Hrvatske, izbore za zastupnike u Hrvatski sabor raspisuje predsjednik Republike Hrvatske, lokalne izbore raspisuje Vlada Republike Hrvatske, a manjinske izbore također raspisuje Vlada Republike Hrvatske.

Uz navedenih pet vrsta izbora postoje još i izbori za mjesnu samoupravu i to za mjesne odbore, gradske četvrti i gradske kotareve. Njihovo provođenje nije u nadležnosti Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske. Raspisivanje i provedba tih izbora je u nadležnosti lokalne samouprave.

Tko priprema i provodi izbore?

Izbore pripremaju i provode tijela za provedbu izbora, a to su: izborna povjerenstva i birački odbori.

Ovisno o vrsti izbora (predsjednički, parlamentarni, lokalni ili manjinski) imenuju se izborna tijela propisana izbornim zakonima koji reguliraju određenu vrstu izbora. Jedino je Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske tijelo koje djeluje trajno, neovisno o tome traju li neki izbori ili ne. Stoga ono, osim priprema, provedbe i nadzora nad izborima ima i druge brojne uloge i nadležnosti propisane Zakonom o Državnom izbornom povjerenstvu Republike Hrvatske. Ostala tijela za provedbu izbora imenuju se po raspisivanju pojedine vrste izbora.

Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske priprema obvezatne upute kojima dodatno pojašnjava i razrađuje pojedine odredbe izbornih zakona, te između ostalog u njima utvrđuje kalendar izbornih radnji, propisuje obrasce za kandidaturu i postupak izbora, glasovanje nepismenih osoba i osoba s tjelesnom manom, kao i onih koji ne mogu pristupiti na biračko mjesto.

Neposredno na biračkom mjestu izbore provodi birački odbor čiji je broj i sastav utvrđen u svakom pojedinom izbornom zakonu, pa je stoga broj članova ovisan o izborima koji se provode. Zadatak je biračkih odbora pripremiti biračko mjesto, organizirati nesmetano glasovanje i osigurati njihovu tajnost i pravilnost i na kraju utvrditi izborne rezultate te o tome sastaviti zapisnik. Zapisnik se potom prosljeđuje nadležnom izbornom povjerenstvu. Rad biračkih odbora važan je za pravilnu i zakonitu provedbu izbora pa Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske obavezno izrađuje Podsjetnik o radu biračkog odbora.

Cilj navedenog kratkog i uopćenog pregleda izbornih pravila i sustava je da vam pomogne u sagledavanju i razumijevanju izbornog sustava u Republici Hrvatskoj.

LOKALNI IZBORI

Zakonom o izborima članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave utvrđeno je da se svake četvrte godine, treće nedjelje u mjesecu svibnju provode izbori za članove predstavničkih tijela. Istovremeno s tim izborima održat će se, na temelju Zakona o izborima općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba, izbori i za nositelje izvršne vlasti u općinama, gradovima, županijama i u Gradu Zagrebu. Te izbore, kao što smo već ranije i spomenuli, nazivamo lokalnim izborima.

Lokalne izbore raspisuje Vlada Republike Hrvatske svojom odlukom, a ove godine će se održati 17. svibnja.

Koga biramo?

Na lokalnim izborima birat će se neposredno, prvi put, općinski načelnici ili gradonačelnici te župani i gradonačelnik Grada Zagreba. Istovremeno će se na taj dan birati članovi općinskih ili gradskih vijeća, članovi županijske skupštine i članovi Gradske skupštine Grada Zagreba koji prema posebnom Zakonu ima status županije.

Što je to neposredni izbor?

Neposredni izbori su način izravnog izbora na kojima glasački listić sadrži popis imena kandidata (zajedno s imenima njihovih zamjenika) za nositelje izvršne vlasti. Zaokruživanjem rednog broja ispred imena kandidata izravno glasujete za tu osobu.

Kako se biraju nositelji izvršne vlasti?

Svi nositelji izvršne vlasti biraju se većinskim izbornim sustavom što znači da će biti izabran onaj kandidat koji dobije više od 50% glasova birača koji su glasovali.

Ako niti jedan kandidat ne dobije većinu glasova u prvom krugu izbora, održat će se ponovljeni izbori (drugi krug) četrnaesti dan nakon dana održavanja prvog kruga izbora. U drugom krugu izbora sudjeluju dva kandidata s najviše osvojenih glasova u prvom krugu izbora.

Kako se biraju članovi predstavničkih tijela?

Članovi predstavničkih tijela biraju se razmjernim (proporcionalnim) sustavom koji osigurava pravo na onoliki broj mjesta u predstavničkom tijelu (mandata) koliko je glasova dobila pojedina kandidacijska lista.

Tko bira koga?

Bitno je pojasniti tko bira općinske načelnike i općinska vijeća, a tko gradonačelnike i gradska vijeća. Općinske načelnike i općinska vijeća biraju birači koji imaju prebivalište na području određene općine. Primjerice, imate li prebivalište, bez obzira gdje trenutačno boravite, na području Općine Raša birat ćete općinskog načelnika i članove općinskog vijeća Općine Raša.

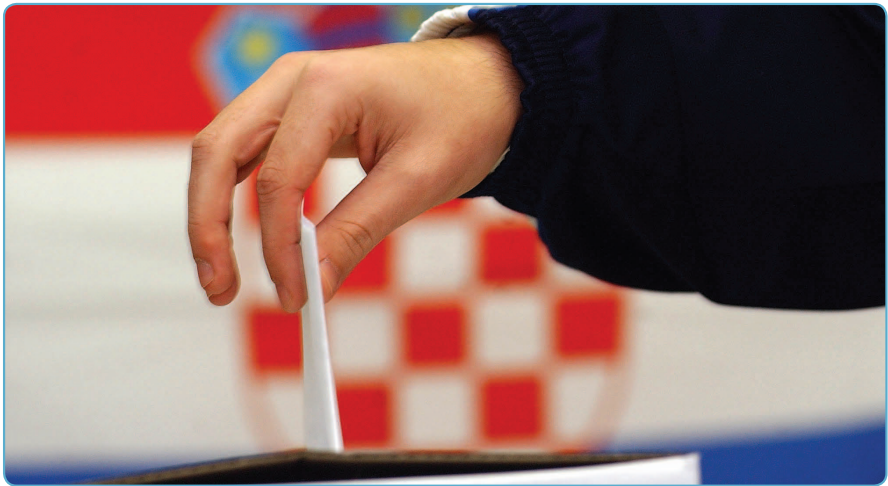
Ukoliko imate prebivalište, primjerice, na području Grada Varaždina birati ćete gradonačelnika i članove gradskog vijeća Grada Varaždina.

Osim izbora nositelja izvršne vlasti i članova predstavničkih tijela na području gdje imate prebivalište, birat ćete i nositelje izvršne vlasti i članove predstavničkih tijela županije u kojoj se nalazi vaša općina ili grad.

Dakle, kada dođete na biračko mjesto, prema mjestu prebivališta, dobit ćete četiri glasačka listića i to:

- jedan za izbor općinskog načelnika ili gradonačelnika,
- drugi listić za izbor člana općinskog ili gradskog vijeća,
- treći listić za izbor župana i
- četvrti listić za izbor člana županijske skupštine.

One osobe koje imaju prebivalište u Gradu Zagrebu dobiti će samo dva glasačka listića i to za izbor gradonačelnika Grada Zagreba i za izbor člana Gradske skupštine Grada Zagreba.

PREBIVALIŠTE

Iz ovih pojašnjenja mogli ste već zaključiti da bitnu ulogu za ostvarivanje biračkog prava na određenom području ima prebivalište. Prema Zakonu o prebivalištu i boravištu građana prebivalište je mjesto u kojem se građanin naselio s namjerom da u njemu stalno živi, dok je boravište mjesto u kojem građanin trajnije boravi bez namjere da se u tom mjestu naseli. Dakle, prebivalište je trajne, a boravište privremene naravi. Za ostvarivanje biračkog prava bitno je prebivalište, pa u slučaju da ste privremeno na školovanju u nekom gradu nećete u njemu moći glasovati jer u njemu samo boravite. U tom slučaju ne ćete se naći ni na izvodu iz popisa birača tog grada jer se vaše ime nalazi na izvodu iz popisa birača one općine ili grada gdje imate prijavljeno prebivalište. Stoga, na dan izbora morat ćete otputovati u mjesto svog prebivališta.

Što su to popisi birača?

Popisi birača državna su evidencija u koju se upisuju svi poslovno sposobni hrvatski državljani koji su navršili 18 godina života. Upis u popis birača je uvjet za ostvarivanje biračkog prava na dan izbora.

Kako biste bili sigurni da se vaše ime nalazi u popisu birača bilo bi dobro da taj podatak provjerite i to najkasnije 14 dana prije izbornog dana jer se tada popisi birača zaključuju. Provjera se može izvršiti na internetskoj stranici Središnjeg državnog ureda za upravu – www.uprava.hr, a korisnici T – Mobile mreže moći će provjeru izvršiti i putem SMS poruke na način da matični broj građana upišu u PORUKU te istu prosljede na broj **5454**.

IZBORNI DAN

Na dan izbora glasovanje započinje u 7,00 sati i završava u 19,00 sati istoga dana.

Što morate ponijeti na biračko mjesto?

Prije odlaska na biračko mjesto provjerite imate li kod sebe važeće identifikacijske isprave, a to su važeća osobna iskaznica ili putovnica. Bez jedne od te dvije isprave ne ćete moći pristupiti glasovanju.

Prvi put na biračkom mjestu

Kada dođete na biračko mjesto uočit ćete oglas sa zbirnom listom kandidatura za izbor općinskog načelnika ili gradonačelnika i župana. Isto tako, na biračkom mjestu biti će oglas sa svim kandidacijskim listama s pregledno navedenim imenima i prezimenima kandidata za članove predstavničkih tijela jedinica za koje se glasuje i zbirna lista stranačkih i nezavisnih kandidacijskih lista sa imenima i prezimenima nositelja lista.

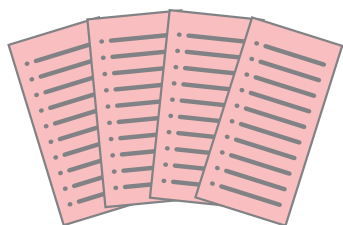
U Gradu Zagrebu na biračkim mjestima bit će istaknuti oglas zbirne liste kandidatura za izbor gradonačelnika Grada Zagreba i oglas sa svim kandidacijskim listama s pregledno navedenim imenima i prezimenima svih kandidata za članove Gradske skupštine i zbirna lista s nositeljima lista.

Svrha navedenih oglasa je da se birači još jednom, prije pristupanja glasovanju, informiraju o predloženim kandidacijskim listama, zbirnim listama i listama kandidatura.

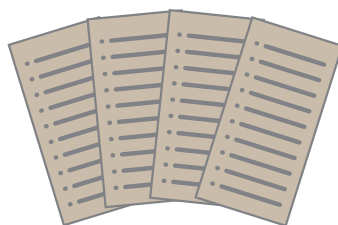
Na biračkom će mjestu za stolom, na kojem će glasački listići za svaki izbor biti postavljeni lepezasto s licem prema dolje (radi zaštite tajnosti glasovanja, jer sva-

ki glasački listić ima serijski broj), biti prisutna najmanje tri od ukupno šest članova biračkog odbora. Na stolu će se nalaziti izvaci iz popisa birača i glasačke kutije, a na svakoj će od njih na prednjoj strani biti nalijepljen upravo onakav glasački listić kakav se u tu kutiju ubacuje. Glasački će se listići, radi lakše prepoznatljivosti, razlikovati po boji tako da će oni za izbor članova općinskog ili gradskog vijeća biti roza boje, listići za izbor članova županijske skupštine ili Gradske skupštine Grada Zagreba biti će svijetlo smeđe boje, oni za izbor općinskih načelnika ili gradonačelnika biti će bijele boje, dok će listići za izbor župana i gradonačelnika Grada Zagreba biti plave boje.

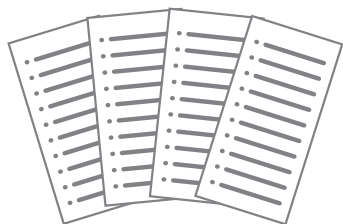
▶ Glasački listići

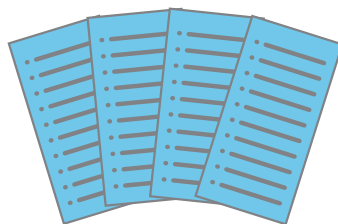
**ČLANOVI OPĆINSKOG VIJEĆA I
GRADSKOG VIJEĆA**

**ČLANOVI ŽUPANIJSKE
SKUPŠTINE I GRADSKO
SKUPŠTINE GRADA ZAGREBA**

**OPĆINSKI NAČELNIK I
GRADONAČELNIK**

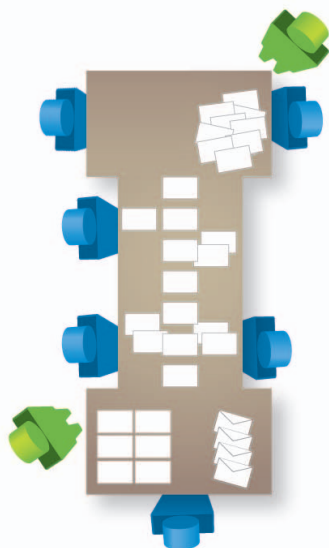
**ŽUPAN I GRADONAČELNIK
GRADA ZAGREBA**

Ukoliko vam na biračkom mjestu član biračkog odbora umjesto navedena četiri odnosno dva glasačka listića uruči još jedan ili dva glasačka listića, znači da se u vašoj općini, gradu ili Gradu Zagrebu dodatno, uz lokalne izbore, provode i izbori za mjesnu samoupravu.

Kako ne biste pogriješili potrebno je posebno obratiti pozornost na napomenu na glasačkom listiću.

Osim članova biračkog odbora na biračkom će mjestu biti i promatrači koji su za cijelo vrijeme promatranja izbornog postupka dužni nositi vidljivo istaknutu iskaznicu koju im je izdalo nadležno izborno povjerenstvo.

► Izgled biračkog mjesta:

Promatrač

Član biračkog
odбора

PROMATRAČI

Zbog transparentnosti izbornog postupka, te nadzora pravilnosti i zakonitosti njegovog provođenja, izborni postupak imaju pravo promatrati promatrači. Lokalne izbore imaju pravo promatrati:

- promatrači registriranih političkih stranaka,
- promatrači birača koji su predložili nezavisne kandidacijske liste za izbor članova predstavničkog tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- promatrači koje su odredili birači koji su predložili nezavisnog kandidata,
- promatrači nevladinih udruga koje se bave promatranjem izbora i
- promatrači međunarodnih organizacija koje djeluju u Republici Hrvatskoj.

Promatrači ne smiju ometati rad biračkog odbora ni aktivno ili pasivno utjecati na birače. Isto tako nisu ovlašteni davati bilo kakve upute biračima već ih moraju odmah uputiti na članove biračkog odbora. Dakle, trebate upamtiti da se za sve nedoumice vezane uz glasovanje, kao i dodatne upute, trebate obratiti i pojašnjenje zatražiti samo od članova biračkog odbora jer su oni jedini ovlašteni za to.

POSTUPAK GLASOVANJA

Kada pristupite glasovanju član biračkog odbora zadužen za utvrđivanje identiteta birača zatražit će od vas identifikacijsku ispravu (važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu), te će vam drugi član uručiti glasačke listiće (četiri, a u Gradu Zagrebu dva) i zaokružiti vaše ime u izvodima iz popisa birača kojih će u općinama i gradovima biti četiri, a u Gradu Zagrebu dva. Potom će vas uputiti do mjesta gdje ćete glasovati. Mjesto za glasovanje mora biti tako uređeno da osigurava tajnost glasovanja (paravan ili slična sredstva).

Na listićima na kojim ćete glasovati za nositelje izvršne vlasti na jednom će abecednim redom biti poredani kandidati za općinske načelnike ili gradonačelnike, a na drugom kandidati za župane. U Gradu Zagrebu birači će dobiti samo jedan listić na kojem će abecednim redom biti poredani kandidati za gradonačelnika Grada Zagreba. Uz svakog od navedenih kandidata biti će navedeni i njihovi zamjenici (jedan ili dva) koji se biraju zajedno s kandidatom.

Na glasačkim listićima za članove predstavničkih tijela abecednim će redom biti poredane kandidacijske liste s imenima nositelja tih lista (s naznakom je li riječ o stranačkoj ili nezavisnoj listi). U općinama i gradovima dobit ćete dva listića, jedan za izbor članova predstavničkog tijela općine ili grada, a drugi za izbor članova županijske skupštine. U Gradu Zagrebu birači će dobiti samo listić za izbor članova Gradske skupštine Grada Zagreba.

Glasovati ćete tako da ćete na svakom od dobivenih listića zaokružiti samo jedan broj ispred naziva one liste, odnosno imena kandidata kojem dajete svoj glas. Glasačke listiće potom presavinete i ubacite svaki u odgovarajuću kutiju.

Time ste prvi put glasovali.

Ukoliko želite saznati više podataka o izborima, Državnom izbornom povjerenstvu Republike Hrvatske, izbornim zakonima, rezultatima proteklih izbora i člancima vezanim uz provođenje izbora te podatke možete dobiti na internetskoj stranici Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske - www.izbori.hr.

Nakladnik: Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske
Zagreb, Demeterova 15

Tisak: Narodne Novine d.d.

Tiskano u Zagrebu, Hrvatska 2009.